

Борис Кордић¹
Факултет безбедности
Универзитет у Београду
Лепа Бабић
Департаман за пословну економију
Универзитет Сингидунум, Београд

UDK - 316.644-057.87:796(497.11)"200/..."; 796(497.11)"2009/2013"

ID 188111116

Оригинални научни рад

НВ.ЛХ 4.2011.

Примљен: 2. II 2011.

ОДНОС БЕОГРАДСКИХ СТУДЕНАТА ПРЕМА СПОРТУ НА УНИВЕРЗИТЕТУ

Апстракт Спорт је био обавезан предмет на првој години факултетских студија до 1998. године када је таква пракса укинута Законом о универзитетима. С обзиром на Стратегију развоја спорта у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године, одлучили смо да испитамо ставове и понашања београдских студената повезане са спортом и утврдимо да ли постоји потреба код студената за организованим бављењем спортом и активнијим учешћем универзитета у физичком васпитању студената. Спровели смо истраживање анкетањем у којем смо испитали информисаност студената о стању спорта на универзитетима у Београду, њихово спортско понашање, њихове ставове о спорту на универзитету, те уверења о утицају спорта на студентски живот. Резултати упитника говоре да студенти високо вреднују спортске активности, да су спортски активни и да очекују пуну подршку универзитета у развоју спортске културе кроз изградњу спортских објеката и стимулсање спортског понашања студената. Дакле, постоји потреба да се надлежне структуре усмере у правцу стратешке подршке спортског понашања студената и учешћа универзитета у физичком васпитању студената.

Кључне речи: спорт, студенти, универзитет

THE ATTITUDES OF BELGRADE UNIVERSITY STUDENTS TOWARDS SPORT

Abstract Sport had been a compulsory subject in the first year of study until the 1998 University Act when this practice was abandoned. Considering the Strategy for Sport Development in the Republic of Serbia for the period 2009 - 2013 we decided to examine the attitudes and activities of the students related to sport in order to determine whether they need organized sport activities and whether University should participate more actively in physical education of students. We conducted a survey by which we examined how much students are informed about sport in the University, their engagement in sport activities, their attitudes towards sport in the University, and their beliefs regarding the influence of sport on student life. The results show that the students value highly sport activities, that they engage in sport and that they expect full support of the University for the development of sport culture through providing sport facilities and encouraging sportsmanship among students. So, there is a need for relevant authorities to plan strategic support for sportsmanship of students and the participation of the University in physical education of students.

Keywords: sport, students, University.

¹ kordic@fb.bg.ac.rs

ОТНОШЕНИЕ БЕЛГРАДСКИХ СТУДЕНТОВ К СПОРТУ ПРИ УНИВЕРСИТЕТЕ

Резюме *Физкультура была обязательным предметом для студентов первого курса всех факультетов до 1998 года, когда, согласно Закону об университете, была отменена. Исходя из документа Стратегия по развитию спорта в Сербии в период 2009-2013 гг., было проведено исследование отношения белградских студентов к спорту, а именно существует ли потребность в организованной на факультетах спортивной активности. В исследовании был использован метод анкетирования. Полученные результаты показывают, что студенты высоко оценивают спортивные активности, что они занимаются спортом и ожидают полноценную поддержку университета развитию спорта, в первую очередь, через строительство спортивных объектов и стимулирование спортивной активности студентов. Одним словом, существует потребность в стратегической поддержке спортивной жизни студентов и участие университета в этом.*

Ключевые слова: спорт, студенты, университет.

Увод

Савремен начин живота смањује физичку активност људи. Многи за кретање користе превозна средства, а посао им је повезан са седењем. Слободно време се често проводи седећи уз телевизор, компјутер или друштвене игре. Овакав седећи начин живота може постати значајан здравствени проблем у детињству и адолесценцији, а посебно код универзитетских студената (Irwin, 2007). Будући да човек има природну потребу за физичком активношћу она се, у условима савременог живота, може задовољити готово само на унапред планиран и организован начин. То важи и за популацију студената. С обзиром на то да је физичко васпитање укинато на универзитетима Законом из 1998, сужене су могућности студената за бављење спортом. Истраживања потврђују значај спољашњих фактора у мотивисању студената на физичку активност, а међу значајнијима су доступност спортских објеката (Reed, 2007) и недовољна друштвена и институционална подршка (Gyurcsik и др., 2006). У светлу нове Стратегије развоја спорта у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године, одлучили смо да испитамо какве су жеље и могућности београдских студената да задовоље потребе за организовано физичком активношћу уз помоћ универзитета које похађају. Да бисмо размотрили тај проблем, осврнућемо се прво термилошки на област физичке културе, а затим и на актуелни друштвени контекст. На крају ћемо приказати резултате истраживања којим су испитани ставови београдских студената о спорту и њихово спортско понашање.

Физичка култура и спорт

Спорт је реч која обједињује различите облике организованог бављења физичким активностима (Бокан, 2003-2004). Он је саставни део живота човека у савременом друштву, а посебно је важан као саставни део социјализације младих јер унапређује њихово психофизичко и духовно здравље (Грандић & Летић., 2009). И не само то, спорт је постао саставни део институција друштвеног система и светска транснационална реалност (Коковић, 2004) око које се врти велики новац. Другим речима, спорт има своју активну и пасивну страну за савременог човека. Активну, уколико се активно бави спортом, и пасивну, пратећи спортска такмичења уживо или преко медија.

Велики је број дефиниција спорта. Оне у себи садрже различите битне одреднице спорта као што су: добровољна активност (Мишковић, 2003-2004), физичка активност (Грандић & Летић., 2009), физичко јачање или оспособљавање (Мартиновић, 2008; Мишковић, 2003-2004), тренирање или припрема (Мартиновић, 2008; Мишковић, 2003-2004), такмичење са самим собом или другима (Грандић & Летић., 2009; Мартиновић, 2008; Мишковић, 2003-2004). На основу ових одредница спорт можемо да дефинишемо као добровољну активност усмеравану путем тренинга на психофизичко јачање и оспособљавање ради постизања жељених резултата који могу да дођу до изражаја и кроз такмичење са самим собом или са другима.

Добра дефиниција мора бити обухватна. Спорт се односи на разне облике физичке активности и прети му опасност да се изједначи са физичком активношћу уопште. Узмимо, на пример, шетњу шумом. Неко ће рећи да је то спортска рекреација јер се човек креће и на тај начин доприноси свом здрављу. Међутим, постоје послови који захтевају кретање шумом као што то раде нпр. шумари. Њихово кретање не бисмо назвали спортом. Наша дефиниција спорта решава тај проблем. Шетња шумом је спорт када је планирана са циљем да се постигну резултати на психофизичком плану који се могу изразити мерењем (особина такмичарства) кроз број сати шетње, број пређених километара, број утрошених калорија и слично. Шумарева шетња је саставни део његовог посла иако и она може да има ефекте као и спортска шетња.

Поменућемо сродне појмове како бисмо термин спорт сместили у оквир који му припада. Физичка култура је обухватнији појам и означава процес оплемењивања и усавршавања конституционалних психофизичких моћи човека (Мартиновић, 2008). Она подразумева целокупно људско одношење према физичкој активности. Основна активност у оквиру физичке културе је физичко вежбање. Физичка култура се преноси на млађе генерације процесом социјализације. Систем школовања као организовани вид

социјализације садржи предмет физичко васпитање којим се на планиран и систематичан начин преноси физичка култура на млада покољења. Циљ наставе физичког васпитања је задовољење основних биопсихосоцијалних потреба ученика у области физичке културе (Мартиновић, 2008). Физичко васпитање је најмасовнији облик педагошког рада у комуникацији вежба–човек (Николић, 1999). Будући да је саставни део физичке културе, спорт доприноси остварењу циљева физичког васпитања. Уколико циљеви физичког васпитања нису јасно постављени, може доћи до конфузије да ли је спорт средство или циљ наставе, што се одражава на ефекте наставе физичког васпитања (Здански, 1999). Физичка рекреација подразумева активности у слободном времену које нису усмерене на постизање максималних спортских резултата, већ на разоноду, развој личности, задовољство и/или опуштање.

С обзиром на значај који има физичка активност у људској култури, постоји потреба да се заснује теоријска дисциплина која би се бавила тим питањима, а поједини аутори предлажу назив филозофија спорта (Бокан, 2003-2004; Радош, 2004). Социолози сагледавају вишедимензионалност спорта и уочавају различите функције као што су забавна, визуелна, друштвено-политичка, те функција моторног оспособљавања (Мишковић, 2003-2004). Вишедимензионалност и разноликост области физичке културе и спорта су условили тешкоће око назива науке која се бави овом облашћу. Тако су предложени и коришћени називи науке о физичкој култури, науке о физичкој активности, науке о кретању (кинезиологија), науке о физичком васпитању и спорту, науке о спорту (Бокан, 2003-2004). Као теорије средњег обима наводе се теорија физичког васпитања, теорија спорта и теорија рекреације (Бокан, 2003-2004). На Универзитету у Београду постоји Факултет за спорт и физичко васпитање. У нашем истраживању смо се определили за реч спорт као обухватни термин за индивидуални или институционализовани приступ организованој физичкој активности усмереној на постизање одређених резултата који могу бити и такмичарски исказани.

Актуелни друштвени контекст за развој спорта у Србији

Спорт има значајну улогу у промовисању здравог начина живота, што потврђују резултати многих истраживања. Спорт утиче позитивно на физиолошке, психолошке и социјалне аспекте људског живота. Што се физиолошких аспеката тиче, редовна физичка активност, поред осталог, утиче на кардиоваскуларну издржљивост и добар однос липида у крви (Stevenson и др., 1987). Од психолошких утицаја, значајно је да спорт смањује анксиозност и депресију (Paluska & Schwenk, 2000). Што се социјалних образаца понашања тиче, спорт јача групну идентификацију, сарадњу, поверење у

друге, самопоуздање, поштовање интерних правила понашања и слично (Findlay & Coplan, 2008).

Сем индивидуалне добробити спорт има национални значај јер се заједнишво и национални дух јачају кроз успехе најбољих спортиста на међународним такмичењима. Због индивидуалног и друштвеног значаја спорта, влада је донела Стратегију развоја спорта у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године. која је усвојена 27. новембра 2008. године. Стратегија је одредила четири приоритета: 1. деца у спорту, 2. спортски објекти, 3. врхунски спорт, и 4. рекреативни спорт. Међу набројаним приоритетима први и основни су деца у спорту. Као разлог се истиче, у уводном делу Стратегије, да модерне технологије и услови живота све више доводе до физичке неактивности младих. То је у протеклом периоду довело до упадљивог пада интересовања деце и омладине за учешће у спортским активностима. С обзиром на то да физичка неактивност деце и адолесцената негативно утиче на њихов физички и духовни развој, оваква ситуација угрожава јавно здравље и здравље појединаца. Познати су позитивни ефекти спорта на савладавање стресова карактеристичних за школско доба (Крњајић, 2006).

Стратегија је систем спорта у Републици Србији представила кроз три сегмента:

- олимпијски и параолимпијски спорт, неолимпијски спорт и спорт особа с инвалидитетом који не припада параолимпијском спорту, као и струковна удружења;
- спорт у институцијама као што су школе, универзитети, војска и полиција;
- спортске активности појединаца које нису стриктно институционално организоване.

Спорт на универзитетима спада у други сегмент. Стратегија као циљ поставља унапређење система спорта у предшколским, школским и високошколским установама. Од значајнијих активности планира се успостављање мреже учесника у остваривању целовитог система предшколског, школског и универзитетског спорта, те покретање иницијативе код Министарства просвете за увођење обавезних програма редовног физичког вежбања студената, уз регулисање посебног статуса студената врхунских спортиста. Стратегија представља важан корак ка промоцији и унапређењу спорта у Србији. Што се тиче спорта на универзитетима, Стратегија се не залаже за неке конкретније акције, сем иницијатива, иако је спорт био саставни део универзитета у релативно блиској прошлости.

Метод истраживања

Истраживање смо организовали кроз два корака. Путем интервјуа и анализом података с интернета прикупили смо податке о стању спорта на универзитетима у Београду. Затим смо саставили анкету са циљем да се испита информисаност студената о стању спорта на универзитетима у Београду, њихово спортско понашање, њихови ставови о спорту на универзитету, те уверења о утицају спорта на студентски живот.

Информисаност студената смо испитали тако што смо тражили да наведу да ли постоје спортски савези, спортски клубови, спортска такмичења, спортске сале на факултетима, као и повластице за коришћење спортских објеката. Поред тога смо тражили да наведу називе савеза, клубова, организаторе такмичења као и број спортских сала, како бисмо податке упоредили са постојећим информацијама.

Под спортским понашањем подразумевамо све облике организоване физичке активности од повремених рекреативних упражњавања спорта до активног тренирања. Испитујући спортско понашање студената тражили смо информације о начину бављења спортом (активно, рекреативно, спорадично), учесталости (свакодневно, недељно, месечно), разлоге који их спречавају да се баве спортом, као и чланство у тимовима и учествовање у такмичењима на факултету и универзитету.

Ставови о спорту на универзитету смо испитали са дванаест тврдњи о којима су се испитаници изјашњавали путем петостепене Ликертове скале (одговори од потпуно нетачно до потпуно тачно). Поузданост скале мерена Кронбаховом Алфа је 0,823. Путем тврдњи испитаници су се изјашњавали да ли треба увести спорт као редовни или изборни предмет на првој или свим годинама факултета, да ли треба дати олакшице студентима који се баве спортом (или ESCT бодове), да ли сваки факултет треба да има фискултурну салу и да ли факултети треба да подрже и стимулишу материјално и нематеријално упражњавање спорта код студената.

Уверења о утицају спорта на студентски живот су испитана путем тринаест тврдњи с одговорима формулисаним у облику петостепене Ликертове скале. Поузданост скале мерена Кронбаховом Алфа је 0,853. Тврдње су се односиле на то у којој мери спорт доприноси развоју радних навика, самодисциплине, успеху у учењу, здравијем животу, новим познанствима, бољој физичкој снази и кондицији, такмичарском духу, развоју личности и слично.

Анкету је попунио 241 студент, од тога 123 младића и 118 девојака; 180 студената је са Универзитета у Београду, а 61 са Универзитета Сингидунум.

Информисаност студената о стању спорта на универзитетима у Београду

На факултетима у Београду има само шест спортских сала, не рачунајући Факултет за спорт и физичко васпитање који има само једну спортску салу. Оне су у лошем стању, не одржавају се како треба, имају несређене свлачионице и тушеве, и изнајмљују се у комерцијалне сврхе. Обично се сале до 16 часова користе за студенте, а после тога комерцијално. Сале се повољније изнајмљују за тимове при Универзитетском спортском савезу Београда (УССБ).

Наведеним подацима треба додати резултате истраживања о стању спортских објеката у основним и средњим школама у Србији спроведеном 2008. године, јер се спортске сале могу користити и за потребе ван наставног програма. Према добијеним подацима, 36,5% школа нема велику салу, 48,5% има велику салу површине мање од 450 м², а 15% има велику салу површине веће од 450 м². Малу салу 77,6% школа нема, 15,6% има малу салу површине мање од 150 м², а 6,8% има малу салу површине веће од 150 м². Кад је реч о базену, само 12 од укупно 1.533 школе поседује базен, од тога је седам опремљено по нормативу, а пет није.

Некад је настава из физичког васпитања била саставни део наставног плана и програма универзитета на првој години. Користиле су се физичке сале и базени. Настава физичког васпитања на универзитетима је укинута 1998. године.

Иако су предуслови за спорт на универзитетима лоши, студенти у Београду су се организовали у оквиру УССБ који је повезан с Универзитетским спортским савезом Србије (УССС). УССБ има само два стално запослена члана, а остало су волонтери (Радуловић, 2009). Тако, на пример, у одбору за кошарку има 15 волонтера. Они су организовани у три такмичарске комисије (председник и три представника из екипа) за женску лигу, другу лигу и прву лигу, те дисциплинске комисије (комесар и две судије). Само одбор за кошарку броји 56 тимова, а поред њега постоји још 14 одбора (мали фудбал, одбојка, рукомет, столни тенис, пливање, оријентиринг, шах...). Годишње кошаркаши с универзитета учествују у три београдске лиге (прва, друга, женска), те у тродневном купу на Ади. Поред тога учествују у лиги Србије и купу Србије, те на Европском универзитетском првенству (EUC) и Универзијади коју организује FISU (Међународно удружење спортиста са универзитета).

У финансирању активности УССБ помажу Министарство просвете и спорта, Град Београд и факултети. Факултети се обавезују да плате котизацију својим тимовима. Котизација за кошаркашке тимове у сезони 2008/2009. износила је 17.500 динара. Котизацијом се плаћало изнајмљивање

сала, таксе за судије, редаре и делегате. Град и Министарство су учествовали укупно са око милион и по динара. Међу факултетима ФОН се истиче као факултет који највише подржава спорт. Он има два кошаркашка, два одбојкашка, два рукометна и два тима за мали фудбал. А такође су познати по веслачком клубу (Вујаклија, 2007).

У анкети смо поставили питања која говоре о информисаности студената о стању спорта на универзитетима у Београду. Са постојањем спортских савеза који окупљају студенте из различитих спортова упознато је 68% студената. Међутим, само 5% зна да наведе прави назив спортског савеза, а 24% га погрешно назива. Да се спортска такмичења организују у оквиру њиховог универзитета мисли 72% студената, а 65% мисли да се организују на нивоу свих београдских универзитета. Упркос томе само 3% зна да наведе тачно ко је организатор спортских такмичења на универзитетима. Да универзитет има затворене спортске сале у свом власништву не зна 62% студената. Од оних који знају за сале, петнаест наводи да универзитет има једну салу, шесторо наводи да има две сале, двоје да има три сале и по један да има четири, односно пет сала. Са постојањем спортских клубова на факултету је упознато 55% студената. О повластицама за коришћење базена зна 56% студената, а 40% зна да студенти имају повластице за коришћење спортских објеката.

Подаци говоре да су студенти слабо информисани о стању спорта на универзитетима. Разлоге вероватно треба тражити у незаинтересованости универзитета за спортске активности студената, у слабој промоцији спортских активности на факултетима, у лошој промоцији погодности за употребу спортских објеката за студенте и слично. Спорт се не повезује с универзитетом, а набројане студентске спортске активности нису довољно медијски пропраћене да би привукле пажњу осталих студената и шире јавности. Медији имају значајан утицај у оснаживању потребе за физичком активношћу (Findlay & Coplan, 2008), поред друштвене и институционалне подршке (Gyurcsik и др., 2006). Једино је Универзијада 2009. привукла пажњу јавности јер се одржавала у Београду и била је медијски праћена.

Спортско понашање студената

Према истраживању спортског понашања, 86% студената изјављује да воли спортске активности. Активно се спортом бави 15%, рекреативно 59%, спорадично 19%. Свакодневно се спортом бави 10% студената, више пута недељно 41%, а више пута месечно 40%. Велики број студената (42%) изјављује да није спречен да се бави спортом, а остали изјављују да су спречени због недостатка времена (26%), због обавеза на факултету (23%), због недостатка финансијских средстава (2%), или због лошег здравственог стања

(2%). Учлањено је 15% студената у спортске клубове, 11% је учествовало у спортским активностима у оквиру факултета, а 7% у оквиру универзитета.

На основу добијених података можемо закључити да је спортско понашање веома заступљено у популацији студената. Спортско понашање је у раскораку с информисаношћу о спорту на универзитетима. Другим речима, студенти се баве спортом без обзира што им универзитет не пружа услове за то.

Интересантно је упоредити добијене податке с резултатима истраживања које је спровео Институт за психологију са Филозофског факултета у Београду у оквиру пројекта „Свакодневица младих у Србији”. Пројекат је покренут на иницијативу Министарства омладине и спорта Републике Србије за потребе израде Националне стратегије за младе. Истраживање је спроведено у јесен 2007. године у средњим школама у Србији са циљем да се утврди начин на који млади у Србији проводе слободно време. У оквиру тог истраживања добијени су резултати који нам говоре о односу младих према спорту.

Највећи број младих се не бави спортом (39%). Ученици сматрају физичко васпитање за мање битан наставни предмет, а поједине професоре сматрају одговорним јер не организују часове у складу са васпитно-образовним вредностима (Јоргић & Веселиновић, 2008). Тренира 24% ученика, а 37% се рекреативно бави спортом. Младићи се више баве спортом од девојака, а ученици гимназија се више баве спортом од ученика средњих стручних школа. Просечан средњошколац проведе мање од пет сати недељно бавећи се спортом, било рекреативно или активно. Као најчешће разлоге због којих се не баве спортом средњошколци наводе да немају времена (45%), те да их спорт не интересује (23%). Изучавање разлога који спречавају младе у редовном упражњавању физичке активности је кључни момент у разматрању начина како спречити „седећи“ начин живота (Tammelin и др., 2003), а недостатак времена се јавља као један од најјачих разлога и у већини иностраних истраживања (Steptoe и др., 2002).

Интересантно би било повезати добијене налазе везане за однос према спорту са проблемима који брину младе. Тако више од трећине средњошколаца доживљава као веће или велике проблеме следеће: мало занимљивих места за изласке (46%), недостатак слободног времена (41%) и досаду (35%). Такође су упадљиви подаци о склоности средњошколаца пушењу и конзумирању алкохола. Само 30% средњошколаца се никада није напило. Редовно се опија више од 32% средњошколаца. Пушење је такође веома раширено. По проценама средњошколаца више од 30% њихових другова из одељења пуши.

Из наведених података се види да је велики проценат младих физички неактиван (39%), тј. не бави се спортом. Ми претпостављамо да су навике

пушења и алкохолисања честе код младих који се жале на досаду и нису физички активни. То је разлог што се спорт често истиче као начин борбе против негативних стилова живота младих. Стање спортских објеката је лоше, а већи број школских сала за физичко се користи у комерцијалне сврхе. На тај начин су објективно сужене могућности ширења спортске културе међу младима.

Кад упоредимо податке добијене на средњошколској популацији са подацима добијеним међу студентима, видљиво је да је спорт заступљенији међу студентима. Активно и рекреативно се бави 74% студената, за разлику од 61% средњошколаца. На недостатак времена жале се 26% студената, а 45% средњошколаца. Ови подаци нам говоре да су студенти снажно мотивисани за спорт и активно се ангажују око спорта иако универзитет не даје готово никакву подршку спортским активностима.

Ставови студената о спорту на универзитету

Светски подаци показују да до највећег пада у бављењу спортом долази при преласку са средњошколског на факултетско школовање (Bray & Vorn, 2004). Стога се у развијеним земљама Запада изузетна пажња поклања развоју спорта на универзитетима. Сагледали смо колико је лоше стање у бављењу спортом код средњошколаца у Србији. На универзитетима смо добили боље податке о спортском понашању, што је можда повезано са напором да се гимназијалци више баве спортом од ученика средњих стручних школа, а гимназијалци више уписују факултете од осталих средњошколаца.

У Новом Саду је, почетком 2007. године, спроведен једносеместрални пројекат бесплатних спортских активности за студенте (Трифковић, 2008). Направљено је дванаест програма које су водили студенти са Факултета за спорт и физичко васпитање под контролом ментора. О изузетној заинтересованости студената говори чињеница да се пријавило до пет пута више студената од предвиђеног броја. Захваљујући овом пилот-пројекту сада је актуелна иницијатива око увођења физичког васпитања као изборног предмета на Новосадском универзитету (чланак „Спорт као изборни предмет“, 2009, Данас).

Наше истраживање показује да се студенти углавном слажу да треба увести спорт као предмет на студијама. Већи број сматра да спорт треба да буде изборни предмет на првој (64%) па и свим осталим годинама студија (63%), а нешто у мањем броју сматрају да то треба да буде редовни предмет на првој (54%), па и осталим годинама студија (36%). Што је можда најзначајније, готово сви студенти се слажу да универзитети треба да поседују спортске сале (88%), да факултети треба финансијски да подрже организацију спортских активности (90%), те да је потребно стимулисати

студенте за бављење спортом (86%) и подржати рад спортских клубова (88%). Интересантно је да студенти не очекују да бављење спортом треба бодовати ЕСЦТ бодовима (само 44% сматра да треба).

Добијени подаци дају снажну подршку иницијативи да се универзитети укључе активно у промоцију и подршку спорта међу студентима. Два питања на упитнику су постављена тако да се сами студенти питају за личну спремност у ангажовању у спорту и организацији спортских активности. Половина је заинтересована да се бави спортом на универзитету (52%) а сразмерно знатан број је спреман да се ангажује у организацији спортских активности (35%).

Уверења студената о утицају спорта на студентски живот

Студенти генерално имају веома позитивно уверење о утицају спорта на студентски живот. Они сматрају да спорт доприноси здравом животу (95%), да доприноси физичкој снази и кондицији (95%), ствара нова познанства (93%), да јача ментално здравље (91%), да развија такмичарски дух (89%). У мањој мери, али значајно, студенти сматрају да спорт подиже самопоуздање (76%), развија свестрану личност (78%), ствара радне навике (78%), и доприноси развијању самодисциплине (77%). Такође, у мањој мери али значајно, студенти повезују спорт с учењем и сматрају да им помаже у постизању бољих резултата у студирању (59%) и концентрацији на учење (55%). Дакле, уверења студената говоре о изузетном значају спорта за здрав живот, а умногоме се слажу са налазима истраживања. Тако је утврђено да постоји значајна повезаност између упражњавања физичке активности и школског успеха (Fox и др, 2010), а међу најважнијим мотивима за физичку активност код младих се издвајају развој вештина, забава, физичка снага и спретност, нова дружења и успешност (McCarthy и др, 2008).

Повезаност уверења и ставова студената о спорту

Да бисмо потврдили значај спорта на универзитетима, урадили смо додатне анализе користећи мултиваријантну статистику. Издвојили смо четири фактора из тврдњи које се односе на ставове и уверења студената о спорту. Фактори објашњавају 55,259% варијансе, од тога први фактор 29,029%, други 10,308%, трећи 9,274% и четврти 6,648%. Први фактор смо назвали „спорт као подршка успеху“ и у њега улазе тврдње које говоре о утицају спорта на развој радних навика, самодисциплине, свестране личности те на бољу концентрацију током учења, успех у студирању и подизање самопоуздања. Други фактор смо назвали „факултетска подршка спорту“ и у њега улазе тврдње које говоре да факултет треба да подржи

финансијски и нематеријално спортске активности, спортске клубове и студенте који се баве спортом. Трећи фактор смо назвали „спорт као подршка психофизичком здрављу“ и у њега улазе тврдње које говоре о позитивном утицају спорта на физичко и ментално здравље, кондицију, дружења, као и на такмичарски дух. Четврти фактор смо назвали „увођење спорта на факултет“ јер су у њега ушле тврдње које предлажу увођење спорта било као редовног или изборног предмета, на првој или свим годинама факултета. Ту се нашла и тврдња о спремности студената да се ангажују у организацији спортских активности на факултету.

Табела 1. Коефицијенти Пирсонове корелације за наведене факторе.

	Факултетска подршка спорта	Спорт као подршка психофизичком здрављу	Увођење спорта на факултет
Спорт као подршка успеху	.433(**)	.277(**)	.360(**)
Факултетска подршка спорта		.233(**)	.362(**)
Спорт као подршка психофизичком здрављу			.053

** статистичка значајност на нивоу 0.01

Показало се да је уверење студената да спорт служи као подршка успеху најјаче повезано са ставовима о факултетској подршци спорта и увођењу спорта на факултетима (табела 1). Уверење студената да спорт служи као подршка психофизичком здрављу није се показало у тој мери значајно јер показује слабији интензитет повезаности са ставом о факултетској подршци спорту а никакву повезаност са ставом о увођењу спорта на факултете. Другим речима, уверење да је спорт добар за психофизичко здравље није довољан потицај да се изгради став о значају увођења спорта на факултете, док је уверење о значају спорта за академски успех снажан потицај да се изгради став о потреби факултета да подржи спортско понашање студената и уведе спорт као предмет на студијама.

Испитујући повезаност између спортског понашања студената и фактора добијених нашим истраживањем утврдили смо да је активно упражњавање спорта повезано са факторима спорт као подршка успеху и факултетска подршка спорта (табела 2). То говори да је уверење о значају спорта као подршке успеху изграђено на основу искуства које испитаници имају упражњавајући спорт, што значи да им спорт помаже у учењу, организацији времена, па и успеху на студијама. Стога се студенти залажу за подршку факултета спортском понашању студената. Повезаност с увођењем спорта на факултетима је веома ниска са начином упражњавања спорта,

а безначајна са интензитетом упражњавања спорта. Дати налаз се може објаснити чињеницом да се одређен број студента осећа спречен да се бави спортом због факултетских и других обавеза, тако да се не види повезаност између интензитета и става о увођењу спорта на факултете.

Табела 2. Повезаност између активног бављења спортом и наведених фактора.

	Спорт као подршка успеху	Факултетска подршка спорта	Спорт као подршка психофизичком здрављу	Увођење спорта на факултет
Начин упражњавања спорта (активно, рекреативно, спорадично, никако)	.437(**)	.341(**)	.103	.184(**)
Интензитет упражњавања спорта (свакодневно, недељно, месечно, никако)	.373(**)	.248(**)	.116	.116

** статистичка значајност на нивоу 0.01

Слично нашем налазу везаном за значај успеха на студијама у подршци спортском понашању, и страна истраживања показују да учење има важну улогу у оснаживању младих за физичке и спортске активности (Papaioannou и др, 2008). Поред различитих унутрашњих фактора који утичу на упражњавање спортског понашања (здравље, успех, забава...) истраживања указују на значај друштвене и институционалне подршке (Gyurcsik и др., 2006), као и приступачности спортских објеката (Reed, 2007), што се поклапа са нашим налазом да студенти имају потребу да факултети дају подршку спортском понашању студената. То је посебно важно кад се зна да је студентско доба критично за учвршћивање здравих начина живота у којем редовна физичка активност има значајно место (Bray & Born, 2004) како би се смањило ризик од усвајања „седећег“ начина живота (Tammelin и др., 2003).

Закључак

Посматрано у целини, резултати анкете говоре да студенти високо вреднују спортске активности, да су спортски активни и да очекују пуну подршку универзитета у развоју спортске културе кроз изградњу спортских објеката и стимулисање спортског понашања студената. Студенти у Београду су свесни значаја који спорт има за њихов живот и студирање и изражавају потребу да се на универзитетима поведе далеко већа брига о спортском животу студената. То пре свега значи обезбеђење спортским објектима, као и увођење спорта у изборне предмете на факултету током

свих година студирања. Поред тога очекује се од факултета да подрже организацију спортских активности и рад спортских клубова. Знатан број студената је вољан да се ангажује у спортским активностима на универзитету. Жеља да волонтерски раде и одвоје део слободног времена говори о јакој мотивацији и високом вредновању спорта. Сматрамо да младима треба пружити оно што им припада, а студентима свакако припада да се баве спортом организовано и континуирано.

Литература:

- Бокан, Б. (2003-2004): Науке о физичкој култури - интердисциплинарни приступ - као 'нова'-'стара'- парадигма, *Физичка култура*, бр. 57-58 (1-4): 1-18.
- Bray, S.R. & Born, H.A. (2004): Transition to University and vigorous physical activity: implications for health and psychological well-being, *Journal of American College Health*, 52: 181-188.
- Вујаклија, Спорт на универзитету, 25. јул 2007. Студентски свет. <http://www.fonforum.org/viewtopic.php?t=10044>
- Gyurcsik, N. C., Spink, K. S., Bray, S. R., Chad, K. & Kwan, M. (2006): An ecologically based examination of barriers to physical activity in students from grade seven through first-year University, *Journal of Adolescent Health*, 38: 704-711.
- Грандић, Р. & Летић, М. (2009): Животни стилови слободног времена младих у Србији. *Педагошка стварност* 55, (5-6): 468-478.
- Интервју са Жељком Радуловићем, председником одбора за кошарку при УССБ, 10. март 2009.
- Irwin, J. D. (2007): The prevalence of physical activity maintenance in a sample of university students: a longitudinal study, *Journal of American College Health*, 56: 37-41.
- Јоргић, Б. & Веселиновић, Н. (2008): Изостајање ученика са часова физичког и здравственог васпитања у нишким гимназијама, *Настава и васпитање*, бр. 57 (2): 175-183.
- Коковић, Д. (2004): *Спорт и медији*, Нови Сад: Факултет за услужни бизнис.
- Крњајић, С. (2006): Ученик под стресом, *Зборник Института за педагошка истраживања*, бр. 38 (1): 151-173.
- Мартиновић, Д. (2008): Основни појавни облици телесног вежбања (физичке културе), *Педагошка стварност*, бр. 54 (7-8): 650-657.
- McCarthy, P. J., Jones, M. V. & Clark-Carter, D. (2008): Understanding enjoyment in youth sport: A developmental perspective, *Psychology of Sport and Exercise*, 9(2): 142-156.
- Мишковић, М. М. (2003-2004): Спорт - роба за глобално медијско тржиште - Драган Коковић: Спорт и медији, Факултет за услужни бизнис, Нови Сад 2004, *Физичка култура*, бр. 57-58 (1-4): 123-125.
- Николић, М. (1999): Прилог покушајима адекватнијег третмана физичког васпитања у васпитно-образовном процесу, *Настава и васпитање*, бр. 48 (1-2): 74-82.
- Paluska, S. A. & Schwenk, T. L. (2000): Physical activity and mental health: Current concepts, *Sports Medicine*, 29: 167-180.

- Papaioannou, A. G., Ampatzoglou, G., Kalogiannis, P. & Sagovits A. (2008): Social agents, achievement goals, satisfaction and academic achievement in youth sport, *Psychology of Sport and Exercise*, 9(2): 122-141.
- Projekat „Svakodnevnica mladih u Srbiji” <http://www.zamislizivot.org/html/images/rezultati-istrazivanja-instituta.pdf>
- Радош, Ј. (2004): Опште детерминанте филозофије спорта, *Годишњак Факултета спорта и физичког васпитања*, бр. 12: 11-16.
- Reed, J. A. (2007): Perceptions of the availability of recreational physical activity facilities on a university campus. *Journal of American College Health*, 55: 189-194.
- Sport kao izborni predmet, 03. maj 2009. Danas. http://www.danas.rs/vesti/drustvo/terazije/sport_kao_izborni_predmet.14.html?news_id=89046
- Steptoe, A., Wardle, J., Cui, W., Bellisle, F., Zotti, A. M., Baranyai, R. & Sanderman, R. (2002): Trends in smoking, diet, physical exercise and attitudes toward health in European university students from 13 countries, *Preventive Medicine*, 35: 97-104.
- Stevenson, D. W., Darga, L. L., Spafford, T. R., Ahmad, N. & Lucas, C. P. (1987): Variables effects of weight loss on serum lipids and lipoproteins in obese patients. *International Journal of Obesity*, 12: 495-502.
- Стратегија развоја спорта у Републици Србији за период од 2009. до 2013. године, *Службени гласник РС*, бр. 110/2008 од 2.12.2008. године.
- Tammelin, T., Nayha, S., Hills, A. P. & Jarvelin, M. R. (2003): Adolescent participation in sports and adult physical activity, *American Journal of Preventive Medicine*, 24: 22-28.
- Trifković, M. Da li su nam potrebne sportske aktivnosti na fakultetima? *Studentski svet*. <http://www.studentskisvet.com/magazin/20080315/da-li-su-studentima-potrebne-sportske-aktivnosti-na-fakultetima>
- Findlay, L. C. & Coplan, R. J. (2008): Come out and play: Shyness in childhood and the benefits of organized sports participation, *Canadian Journal of Behavioural Science*, 40(3): 153–161.
- Fox, C. K., Barr-Anderson, D., Neumark-Sztainer, D. & Wall, M. (2010): Physical Activity and Sports Team Participation: Associations With Academic Outcomes in Middle School and High School Students, *Journal of School Health*, Vol. 80(1): 31-37.
- Здански, И. (1999): Противречност физичког васпитања – Утопијски романтизам и реалност, *Настава и васпитање*, бр. 48 (1-2): 62-73.

Подаци о ауторима:

Др Борис Кордић,

професор на Факултету безбедности, Универзитет у Београду

Господара Вучића 50, Београд

E-mail: kordic@fb.bg.ac.rs

Др Лена Бабић,

доцент на Департману за пословну економију, Универзитет Сингидунум,

Данијелова 32, Београд

E-mail: lbabic@singidunum.ac.rs